

S Z E M L E

DJULA ILJES: SVET PUSTARA

(Illyés Gyula: Puszták népe)

Matica Srpska, Noviszád, 1949

A Matica Szrpszka ujjaélelt könyvkiadóvállalata immár a második magyar könyvet adja a szerb olvasók kezébe. Két évvel ezelőtt Leszkovác Mladen szerkesztésében kiadott egy szerbnyelvű Petőfi-antológiát, most pedig Illyés Gyulának legszebb, legemberibb könyvét, a »Puszták népét«.

A lelkesedés izgalmaival lapozzuk a »Puszták népe« szerb fordítását. Ezt az izlése, szép kiadású könyvet s lehetetlen vissza nem emlékeznünk arra az időre, amikor az eredeti mű megjelent. Ma Illyés Gyula a realista magyar irodalmi kritika pergőtüzében áll s bizonyosan ezért volt szükség bevezető helyett a szerb fordítás előtt Lukács Györgynek a népies írókról tanulmányából az Illyésre vonatkozó részt közölni.

Nekünk a »Puszták népéről« nincs mit mondanunk. A magyar kritika ezt a könyvet már rég a két háború közötti irodalom legjobb termékei közé sorozta. Annál nagyobb érdeklődéssel várjuk, milyen fogadtatásra talál a jugoszláv irodalmi életben.

A »Puszták népét« Leszkovác Mladen, a magyar költők kongeniális tolmácsolója ültette át szerb nyelvre. A fordításban a mű eredeti szépségéből vaimi keveset veszített, s a szerb olvasó tökéletes képet kap nemcsak a régi Magyarország legfőbb társadalmi kérdéséről, az uradalomokban szolgáló minctelen cselédekről, hanem a kor magyar irodalmának színvonaláról is.

Leszkovác Mladen fordítása szép munka, méltó a tisztakezű literátorhoz s méltó Illyés Gyulához is. Hogy a szerb olvasó minél tájékozottabb legyen a puszták birodalmáról, a kiadó a könyvhöz térképet is csatolt a Dunántúlról. Ezt a célt szolgálják egyébként a fordító gazdag jegyzetei és egyes sajátosan magyar kérdést magyarázó, illetve a könyvben szereplő magyar írókat közéleti embereket ismertető közlései.

Ennek az újabb magyar könyvnek szerb kiadása bizonyára hozzájárul majd a két szomszédos nép szellemi közeledéséhez.

H. J.

A »NÉPOKTATÁS« HARMADIK SZÁMA

Mencej Martin a JKF V. kongresszusának határozatait fejtegetve, a kulturális fejlődésre és a népnevelésre vonatkozólag ezt írja: »Az első és döntő jelentőségű feladat, mely halaszthatatlanul és élesen áll előttünk: a harc feladata. A harcé, minden tudománytalan és ellenséges politikai befolyás ellen a népnevelés terén. más szóval: harc a szocialista eszméiségért kulturális és népnevelési téren.«

E harc fegyvertára a magyar nevelők szaklapja a »Népoktatás«. A múlt év őszén indult meg és most a harmadik szám közleményeit olvasgatom. S míg újból és újból átolvasom az írásokat (a nevelő szemével nézve a nevelésről szóló sorokat), — képzeletemben előmrajzolódik száz és száz tanító, tanár, nevelő és oktató képe, akik szerte a tanyacso-

portokon, falvakban és városokban fáradoznak, hogy eszmeiséggel telítse a szocialista kulturánkat. Elémtűnnek tanítóképzőink tanulójának képei, akik ma még tanulnak, hogy holnap taníthassanak — és önkénytelen mozdulattal megsímogatom az előttem heverő lapokat: jó, hogy megjelent a »Népoktatás« jó, hogy egy lap anyanyelvünkön irányít, segít, tanácsot ad. Jó, hogy e pár lap összefűz bennünket tanyákon, falvakban és városokban működő oktatókat és a ma még az iskolapadban tanuló jövő nevelőit. Jó, ha utunk elé fénynyaláb világít...

A már előbb idézett nevelő írás »Az oktatás és az oktatók közvetlen és halaszthatatlan feladatai«-ról ad tájékoztatást a lap első oldalain. Az oktatók jóhiszeműen végzik feladataikat, ám a jóhiszeműség még nem elegendő ahhoz, hogy megszüntesse iskoláinkban a még mindég mutatkozó fogyatékoságokat. Legsürgősebb feladat: eszmeiséggel felíteni a nevelő és oktató munkát. »Ez különösen vonatkozik oktatóink többségére, akik jóhiszeműek és jószándékúak, de nem fegyverezték meg fel eléggé magukat marxista-leninista elmélettel, akik azt gépiesen tanulták és nem értették meg annak szellemét. Az ötödik kongresszus e tekintetben világosan és határozottan állította elénk a feladatot: »Feladatunk, hogy lehetlenné tegyük a marxizmus-leninizmus nyílt és leplezett ellenségeinek minden tevékenységét, hogy megszüntessük az u. n. »középutat« — az eszmei kompromisszum vonalát és hogy az őszintén közeledő értelmiséget támogassuk abban, hogy minél előbb átalakuljon, eszmeileg felemelkedjék.«

A marxizmus, — mint a forradalmi proletariátus ideológiája, — átvette és átdolgozta mindazt, aminek értéke volt az emberi gondolat és kultúra fejlődésének több ezer éves folyamán. Feladatunk, hogy mi is hozzáfogjunk múltbeli és jelenlegi pedagógiai tevékenységünk rendszeres tanulmányozásához.

Meg kell ismernünk forradalmi hagyományainkat, a munkásmozgalom történetét, Népfelzabardító Harc történetét. Meg kell ismerkednünk a többi demokratikus országok törekvéseivel és erőfeszítéseivel is. »... új nemzedéket kell felnevelnünk, amely igen magas erkölcsi és kulturális színvonalon áll, őszinte, bátor és szerény, tehetséges és kész a feladatok vállalására, amelyeket a haza reá bíz. Ez a feladatot bízta ránk, oktatókra JKP ötödik kongresszusa«.

Erkölcösös nemzedéket kell felnevelnünk. »Az erkölcsnevelés alapelveiről« szól Jeszifov—Goncsárov következő cikke. A cikk bevezetőjében a kommunista erkölcsnevelés lényegére vonatkozó alaptételeket közli. »A kommunista erkölcs alapvető feladatainkból ered és szoros kapcsolatban áll az új kommunista társadalom kiépítésével.« A kommunista erkölcs aktivitást követel, haragra kötelez. Fontos, hogy a gyermekek, mindég pozitív példákat lássanak maguk előtt, hogy a tanítók, szülők, az idősebb testvérek személyében mintát lássanak arra, hogyan kell viselkedni. Az erkölcsnevelés alapjait a család rakja le, — ezért szervesen összefügg az írók előző cikke a következő cikkel, amelyben a családi nevelést tárgyalják. A szociális államban a családi élet és a családi nevelés nem magánügy, hanem állami ügy. Az állam nem közömbös a családi viszonyok, a szabályszerű gyermeknevelés iránt. Az írók feltárják a család feladatait a gyermekek fizikai nevelésével kapcsolatban. Irnak a fiúk és leányok neveléséről, az iskola és a család kapcsolatáról. Szorosra kell fűzni az iskola és a család kapcsolatát, pedagógiai tanácskozásokat kell összehívni minél gyakrabban, fel kell keresni a gyermekeket otthonaikban és a szülőkkel együtt gondoskodni a gyermekek neveléséről.

Petrovics Dusán »Szerb történelmi tézisek« címmel a népeink török fennhatóság alatti időszakáról, vala-

mint az első és második szerb felkelésről írt értékes értekezést, amely sokban elősegíti népeink multjának megismerését.

Lörinc Péter Alexopulo Alekszandar: »A fejlődéstan alapjai« c. könyvről és A. J. Vitver: »Gazdasági földrajz« c. művéről, Kövágó László pedig »Olvasókönyv a középiskolák számára« c. könyvről írtak ismertetőt.

Ugyancsak Kövágó László írásával végződik a »Népoktatás« legújabb száma. A lap továbbfejlesztéséről szól. Az eddig időközönként megjelenő szaklap pedagógiai folyóirattá alakul át. Hasábjain a legnagyobb marxista nevelőink szóltak eddig hozzánk, ezentúl a vajdasági tanerőink is megszólalnak majd. Feltárják problémáikat, megírják tapasztalataikat. Az elméletet összekötjük a gyakorlattal a »Népoktatás«-ban.

Tartalmas a »Népoktatás« legújabb száma. A nevelés és oktatás gazdag tárháza. A pedagógusok harcának bő fegyvertára. Jó, hogy új számmal gazdagodtunk most és még nagyobb érdeklődéssel várjuk a szép fejlődésnek induló pedagógiai folyóirat további kibontakozását.

Szarvas János

MEGNYÍLT A VAJDASÁGI MÚZEUM ÉS KÉPTÁR NOVISZÁDON

Nem első és nem utolsó a múzeumok sorában, amelyek néhány év leforgása alatt megnyittak Vajdaság területén. Hiszen olyan falvakban is akad ma már múzeum mint Jász Tomics. És akad talán több oly múzeum és képtár is Vajdaság-szerte, amely többet nyújt mint az újonnan megnyitott mennyiségben és minőségben is. Annak ellenére, hogy egyelőre talán csakugyan eléggé szerény kezdettel indul útjára az új kulturális intézmény — mégis nagy jelentősége van már magának an-

nak a ténynek, hogy egyre több múzeumunk nyílik és bizonyára még inkább annak a másik ténynek, hogy egyre érezhetőbb és kitapinthatóbb, kézzelfoghatóbb a különbség egykori múzeumaink és a maiak között. Mert mai múzeumaink — iskolák, a népi kultúra intézményei és tudatosan is nevelnek és tanítanak. És nem csupán nevelnek és tanítanak. Mert a nép ma már nem csupán passzív látogatója a múzeumoknak, de azok teremtő munkása is egyúttal. Sohasem felejttem el azt a volosinovói egykori bérest, ma már még újbirtokost, aki a kulák földjén I. Lajos korabeli pénzre bukkant munka közben és rákényszerítette a kulákot, hogy átadja a pénzt, amit azután azonnal elvitt a zrenyanini múzeumba. És azt sem felejttem el, habár már nem is tartozik szorosan véve ide, hogy nem akart az átadott óriási értékű leletért semmit sem elfogadni, azzal érvelve, hogy már kapott eleget a néphatalomtól: földet, szabadságot, emberi méltóságot.

Az új múzeum két részre oszlik. Az egyik rész az archeológiai, a másik a Népfelszabadító harcok múzeuma. Az archeológiai rész a neolitikummal kezdődik. Paleolit nem akad a termekben. A neolitikum korszak, a csiszolt kő korszaka viszont már nyújt néhány érdekesebb leletet. A sztarcevoói leletek érdemelnek itt különösebb figyelmet. Nem is a különböző kő-munkaeszközökre, nem is a csonttűkre, sőt nem is a szarvasaggancsból készült törre s egyéb fegyverfajtákra gondolok itt. A vörös-fehér színezetű későbbi agyagedény sem állított meg: hosszasabban csak két kis jelentéktelen cserépdarab előtt időztem. Az egyik, valami hullámos vályog, emlékeztet alakjával hullámos gyári bádóg vagy vastetőzetekre. Nem tetőzet ugyan, de közel áll hozzá, egykori házfal darabja fekszik előttünk. A hullámokat a fűzfa vesszők okozták. Mert úgy készítette ősrünk a házat: vesszőt font, azt tapasztotta ki sár-